

Reykjavík 3. júní 2011

Nefndasvið Alþingis
Austurstræti 8-10
150 Reykjavík

Umsögn Barnaheilla - Save the Children á Íslandi um frumvarp til laga um breytingu á barnalögum, nr. 76/2003, með síðari breytingum (forsjá og umgengni). Pskj. 1374 — 778. mál

Barnaheill - Save the Children á Íslandi fagna því að lagt hafi verið fram frumvarp til endurskoðunar á barnalögum, nr. 76/2003, með síðari breytingum. Samtökin fagna sérstaklega að lagt er til að barnalögin hefjist á almennum ákvæðum um réttarstöðu barna samkvæmt barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Samtökin taka undir þær áherslur að ávallt skuli hafa það sem börnum er fyrir bestu að leiðarljósi við ákvarðanir sem varða börn og að megingreinar barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna skuli hafðar til hliðsjónar, þ.e. réttur barna til lífs og þroska, til að njóta umönnunar, til verndar s.s. gegn öllu ofbeldi og til að tjá sig. Jafnframt taka samtökin undir mikilvægi þess að lögfest sé ákvæði í barnalögum um að með öllu sé óheimilt að beita barn ofbeldi eða annarri vanvirðandi háttsemi og að kveðið sé á um skyldur foreldra til að vernda börn sín gegn ofbeldi, í samræmi við ákvæði í barnaverndarlögum. Samtökin taka einnig undir mikilvægi þess að þessar skyldur sé undirstrikaðar sérstaklega í deilum um forsjá eða umgengni.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja jafnframt mjög mikilvægt að tekið sé mið af vilja og óska barna við allar ákvarðanir um forsjá og umgengni, í samræmi við aldur þeirra og þroska.

Barnaheill – Save the Children á Íslandi vilja hér koma á framfæri eftirfarandi athugasemdum:

1. Athugasemd við 5. gr. frumvarpsins sem er breyting á 28. gr. laganna.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi leggja áherslu á þau ákvæði barnasáttmálans að foreldrar beri sameiginlega ábyrgð á uppeldi barna sinna og því ætti sameiginleg forsjá að vera meginreglan, enda eykur það líkur á tengslum barns við báða foreldra sína eins og fram kemur í greinargerð með frumvarpinu. Í rannsókn sem vitnað er til í greinargerð með frumvarpinu, kemur í ljós að mikill meirihluti foreldra hefur góða reynslu af sameiginlegri forsjá. Í Svíþjóð er reynsla af þeirri heimild að dæma sameiginlega forsjá talin almennt góð, eins og fram kveður í greinargerðinni, og telja samtökin því vert að skoða þann möguleika á Íslandi. Samtökin eru sammála mikilvægi þess að kveðið sé skýrt á um inntak sameiginlegrar forsjár eins og gert er í 5. gr frumvarpsins sem er viðbót

við 28. gr. laganna. Foreldrar skuli ávallt setja þarfir barnanna í algeran forgang við allar ákvarðanir, er varða líf og aðstæður barna sinna, líka í forsjár- og umgengismálum.

Samkvæmt 5. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir að það foreldri sem barn á lögheimili hjá geti tekið afgerandi ákvarðanir um daglegt líf barnsins, svo sem um hvar barnið skuli eiga lögheimili innanlands, um val á leikskóla, grunnskóla og daggæslu, um venjulega eða nauðsynlega heilbrigðisþjónustu og reglubundið tómskundastarf. Foreldrar skuli þó leitast við að hafa samráð. Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja mikilvægt að ákvarðanir s.s. val á búsetu og grunnskóla séu teknar í sameiningu beggja forsjáforeldra enda er það í samræmi við 18. gr. barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna. Þó ekki sé hægt að meina foreldrum að flytja lögheimili og búsetu fjarri hinu foreldrinu, skal ávallt leggja áherslu á, s.s. í sáttameðferð, að það er barni fyrir bestu að það þurfi ekki að sækja umgengni um langan veg. Best er að umgengni raski sem minnst daglegu lífi barnsins s.s. samskiptum við félaganna og tómskundum. Það er alltaf fyrir bestu að foreldrar vinni saman að velferð barna sinna.

2. Athugasemd við 7. gr. frumvarpsins sem er breyting á 29. gr. laganna.

Í 7. gr. frumvarpsins er gert ráð fyrir viðbót við 29. gr. laganna um forsjá stjúp- og sambúðarforeldra. Þar er gert ráð fyrir að ef foreldri, sem er ekki í hjúskap og fer eitt með forsjá barns síns, gengur í hjúskap með öðrum en hinu foreldrinu eða hefur verið skráð í sambúð í þjóðskrá samfleytt í eitt ár, þá geta foreldri og stjúpforeldri samið um að forsjá barns verði sameiginleg. Þetta ákvæði er sett inn vegna gagnrýni á það fyrirkomulag núgildandi laga að stjúp- og sambúðarforeldrar fái sjálfkrafa forsjá barns eins og fram kemur í greinargerðinni með frumvarpinu. Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja rétt að breyta því fyrirkomulagi að stjúp- og sambúðarforeldrar fái sjálfkrafa forsjá barns en telja að ganga þurfi lengra en gert er ráð fyrir í 7. gr. frumvarpsins. Samtökin telja að í öllum tilfellum þurfi samþykki þess foreldris sem ekki fer með forsjána. Það þjóni betur hagsmunum barnsins og er í samræmi við þá grundvallarreglu að foreldrar beri sameiginlega ábyrgð á uppeldi barna sinna, hvort sem þeir fara með sameiginlega forsjá eða þá að forsjáin er hjá öðru foreldrinu eingöngu.

3. Athugasemd við 13. gr. frumvarpsins sem er breyting á 24. gr. laganna.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi fagna því að við ákvörðun um forsjá barns skuli dómari líta til þess hvort barnið, foreldri, eða aðrir á heimili hafi orðið eða verði fyrir ofbeldi. Samtökin leggja áherslu á að barn sem hefur þurft að búa við og/eða vera vitni að ofbeldi á heimili er jafnframt þolandi ofbeldisins. Jafnframt leggja samtökin áherslu á að taka skuli tillit til vilja barns að teknu tilliti til aldurs og þroska barnsins við ákvörðun um forsjá þess.

4. Athugasemd við 19. gr. frumvarpsins sem er breyting á 47. gr. laganna.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi fagna því að samkvæmt frumvarpinu skuli

sýslumaður, við ákvörðun um umgengni meta hættu á að barnið, foreldri eða aðrir á heimili barnsins hafi orðið eða verði fyrir ofbeldi og ef umgengni sé andstæð hag og þörfum barns sé hægt að úrskurða að umgengni skuli ekki fara fram. Samtökin leggja áherslu á að vernd barns gegn ofbeldi skuli alltaf hafa forgang þegar ákvarðað er um umgengni. Umgengni á að þjóna hagsmunum barns og stuðla að þroska þess og velferð.

Samkvæmt frumvarpinu er gert ráð fyrir að heimilt verði að úrskurða um umgengni allt að 7 daga af hverjum 14 dögum. Barnaheill - Save the Children á Íslandi telja mikilvægt að jöfn umgengni verði ekki til að raska stöðugleika í lífi barns og þurfi m.a. að taka mið af aldri barna, leikskóla- og skólagöngu þeirra og búsetu foreldra.

5. Athugasemd við 20. gr. frumvarpsins sem er viðbót við á 47. gr. laganna.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi eru sammála því að sýslumaður geti úrskurðað um umgengni til bráðabirgða, þar til mál eru endanlega ráðin. Samtökin telja það þjóna hagsmunum barnsins og stuðla að samskiptum við báða foreldra þess.

6. Athugasemd við 24. gr. frumvarpsins sem er breyting á 51. gr. laganna.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi leggja áherslu á mikilvægi samvinnu og samstarfs beggja foreldra hvað varðar hagsmuni og velferð barns. Samtökin leggja áherslu á mikilvægi þess að foreldrar hafi það sem barni er fyrir bestu að leiðarljósi þegar þeir taka ákvarðanir um breytingu á búsetu og lögheimili. Mikilvægt er að foreldrar raski sem minnst stöðugleika barnsins hvað búsetu og umgengni varðar, nema hagsmunum barnsins og velferð sé betur borgið með breytingum. Mikilvægt er að sátt og samvinna beggja foreldra sé um slíkt. Mikilvægt er að í sáttameðferð sé lögð áhersla á að foreldrar hafi ávallt hagsmuni og velferð barnsins að leiðarljósi við ákvarðanatöku.

7. Athugasemd við 26. gr. frumvarpsins sem er breyting á 52. gr. laganna.

Barnaheill - Save the Children á Íslandi er sammála því að bætt sé réttarstaða forsjárlausra foreldra til að fá upplýsingar um börn sín frá skóla og leikskóla. Slíkt eykur líkur á að hið forsjárlausa foreldri ræki betur skyldur sínar um leiðsögn og stuðning við barn sitt eins og gert er ráð fyrir í 5. gr. barnasáttmála Sameinuðu þjóðanna.

Virðingarfyllt

f.h. Barnaheilla - Save the Children á Íslandi

Petrína Ásgeirsdóttir
framkvæmdastjóri